

Az óbaloldal és az új jobboldal rejtelméi

Papp Réka Kingával, Stumpf Andrással,
Szentpéteri Nagy Richárddal és
Vásárhelyi Máriával beszélget Herskovits Eszter*

58

P. Szűcs Julianna Köszöntelek ben-
neteket az idej utolsó előtti Fapados
Szalonon. Olyan témáról fogunk be-
szélni, amely benne van a levegő-
ben. Professzionális vendégeket hív-
tunk. Szentpéteri Nagy Richárd az
egyetlen, aki „sajtón kívüli”, mond-
junk egy átfogó fogalmat: gondolko-
dó. A többiek – Papp Réka Kinga,
Stumpf András és Vásárhelyi Mária
– „sajtós” szereplők, azaz a sajtó in-
tézményesített terepein járatosak. Át
is adom a szót ismert moderátorunk-
nak, Herskovits Eszternek.

*Herskovits Eszter Amikor meg-
jelöltük ezt a témát, arról volt szó,
hogy beszéljünk az óbaloldadról
meg az újkonzervativizmusról. Igazá-
ból a legfontosabb kérdés, hogy van-e
még ennek jelentősége, mert évtizedek
óta arról van szó, hogy idejétmúlt a
jobb-, baloldal felosztás, mert teljesen
más törésvonalak léteznek. Matthew
Goodwin amerikai politológus szerint
az okozza a változást, hogy az elmúlt
évtizedekben az úgynevezett kulturá-
lis értékek váratlanul nagy szerepre
tettek szert a politikában, úgyhogy
kezdjük mindjárt azzal, hogy mit
gondoltok erről. Van ennek értelme?*

*Egyáltalán van-e még olyan, hogy
óbaloldal, mert ez most fölmerült
az aktuálpolitikában mint kifejezés.
Van-e Magyarországon óbaloldal,
volt-e egyáltalán ilyen, és egyáltalán
milyen politikai oldalakról beszélhe-
tünk Magyarországon?*

Szentpéteri Nagy Richárd Kivá-
ló a kérdés, köszönöm, hogy itt lehe-
tek. Valamennyiünk nevében kifejez-
hetjük tiszteletünket a *Mozgó Világ*
szerkesztősége és eszméi iránt. A kér-
désre válaszolva nyugodtan kijelent-
hető, hogy léteznek más felosztások,
megoszlások, törések, törésvonalak.
Én mégsem temetném a bal-jobb ská-
lát, nagyon is relevánsnak érzékelem
a világban és Magyarországon is. A
bal-jobb skálának szerény megítélés-
em szerint megvan az értelme. Amíg
van egyenlőtlenség, más szóval kapi-
talizmus, addig van bal-jobb skála,
értelme van a bal-jobb skálának. Ami
a magyarországi óbaloldal kifejezést
illeti, külön dolog. Itt az óbaloldal
kifejezéssel nyilván a régi balolda-
li, régebbi baloldali pártokat illetik.
Ha azonban azt néznénk, hogy nem-
zetközi viszonylatban mit jelent az
óbaloldal, azt hiszem, annak a kife-
jezésnek is van értelme nemzetközi
vonatkozásban. Nem baloldaliként
mondom, hanem jobboldaliként, de
a baloldalnak Magyarországon külö-
nösen erős hagyományai vannak, és

* A pódiumbeszélgetésre 2024. október 24-én
Budapesten, a Szakszervezetek Házában ke-
rült sor. Szentpéteri Nagy Richárd politoló-
gus, Vásárhelyi Mária szociológus, Papp Réka
Kinga és Stumpf András újságíró. – A szerk.

hogya a magyar baloldali gondolkodás visszatalál a klasszikus baloldali gondolatokhoz, értékekhez, azt hiszem, több perspektívát találhat maga előtt.

Vásárhelyi Mária A baloldal-jobboldal felosztásnak van értelme ma is. Ameddig létezik értékválasztás a politikában, addig megmarad többek között a jobboldali, baloldali értékválasztás is. Ha a közvélemény-kutatásokat nézzük, kiderül, hogy a magyar szavazóközösség 30 százaléka inkább baloldalinak nevezhető. Más kérdés, hogy a jelenlegi pártpalettán miképpen képviselik a baloldalt. Én az óbaloldalt abszolút üres címkézésnek gondolom, azt a célt szolgálja, hogy az önmagukat baloldalinak definiáló pártokat degradálják. Azon lehet vitatkozni, hogy mondjuk az MSZP, a Párbeszéd vagy a DK mennyire baloldali, mennyire képviseli a baloldali értékeket, ez természetesen teljesen legitim és vitára érett kérdés, de magát az óbaloldal kifejezést üresnek gondolom.

Papp Réka Kinga Több szinten szeretnék inkább csak megjegyzéseket tenni. Először is gyorsan reagálok valamire, amit Richárd mondott, hogy Magyarországon erős baloldali hagyományok vannak. Magyarországon valóban jelentős az intellektuális baloldali hagyomány, de tömegmozgalmi, politikai mozgalmi szinten elég gyatra a magyar társadalom teljesítménye. Gondolkodók terén kiemelkedőek vagyunk, cselekvők terén kevésbé. És az a fajta óbaloldal, amit szerintem a népszerű közbeszédben használunk, valójában az MSZMP ideológiai, politikai utódvédjére vagy hagyatékára vonat-

kozik. De a késő hetvenes évek, nyolcvanas évek Magyar Szocialista Munkáspártja – ennek sikeres utódpártja az MSZP – kulturálisan mélységesen konzervatív volt, szociálpolitikában pedig a demagógia felé hajlott. Nem szeretném mindenkinek az összes, valaha létezett baloldali teljesítményét eltemetni, de szerintem azt nagyon fontos leszögezni, hogy Magyarországon a mainstream politikában baloldali, tehát valódi, esszenciálisan baloldali értékrend hosszú évtizedek óta egyáltalán nincs jelen, legfeljebb nyomokban valahol elvétve lehet találni. És akkor itt tennék egy fontos megkülönböztetést, amit szerintem mindig – akár jobboldalról, baloldaltól vagy bármilyen értékrendszerrel beszélünk – itt nagyon-nagyon fontos megkülönböztetni az alkalmi taktikai szövetségeket, amit egy politikai szereplő minden körülmények között meg fog kötni az adott helyzetben bizonyos célok elérésének érdekében. Néha a pusztta túlélés a cél, mint most a baloldal maradványai esetében például Magyarországon. Tehát ezek taktikai szövetségek. És vannak azok a koherens belső értékek, amelyeket egy politikai szereplő vagy politikai oldal vagy képvisel, vagy nem. Ezek a koherens, belső, esszenciálisan baloldali értékek: a szociális egyenlőségek csökkentése, a társadalmi mobilitás növelése, egyfajta, mondjuk úgy, hogy ebben az ausztromarxista rendszerben a meritokratikus kiegyenlítődés iránti törekvés, tehát tulajdonképpen a társadalmi csatornák megnyitása, az egyéni szabadságok elérése és a többi. Ezek az értékek mérhetetlenül hosszú ideje nincsenek következetesen képviselve sikeres magyar politikai párt által. A magyar politikai diskurzusnak és jelentős tekintetben

az európai politika elmúlt harminc évének ez az egyik tragédiája, hogy ezeknek a szempontoknak a képviselete, tehát a népjólét, a közegészségügy, a közoktatás, a nyugdíjrendszer képviselete folyamatosan gyengül.

Stumpf András Van-e értelme az óbaloldalnak, ez volt az eredeti kérdés. Nyilván van, de teljesen más az értelme világszinten, mint Magyarországon. Vásárhelyi Máriával egyetértek abban, hogy van itt egy aktuálpolitikai címkézés. Ettől még megmarad a kérdés: melyek a baloldali és a jobboldali értékek. Ahogy van óbaloldal, úgy van új jobboldal is, tehát elvileg akkor létezik ójobboldal is. Az új jobboldal meg az új baloldal: két meglehetősen szélsőséges ideológiai irány. Átvették világszinten is a vezetést. A kulturális és identitáspolitikai alapú gondolkodás balról is meg jobbról is átvette a hagyományos óbaloldali értékek képviseletét, ahogy egyébként a konzervatív értékekkel is történt. Tehát ebben szerintem hasonló utat jár be a jobboldal meg a baloldal. A korábbi szélsőség lett a mainstream. Az biztos, hogy a valóságról való beszéd háttérbe szorult ebben az új jobboldali és új baloldali közbeszédben, amelynek szerintem az utóbbi években tanúi vagyunk, és nem hiszem, hogy túl boldog tanúi.

Szentpéteri Nekem annyit, ha szabad hozzátenni, csak azért, mert szeretek beszélni, hogy valóban, a jobboldal is elfogadja, sőt támogatja, elősegíti a szokatlan változásokat. Érdekességképpen lehet utalni rá, hogy a Brit Konzervatív Párt volt az első, aki a 19. században az első zsidó miniszterelnököt adta, majd a 20. században az első három, máig össze-

sen három női miniszterelnököt adta, vagy még korábban az első agglegény miniszterelnököt adta, nemrégiben pedig egy indiai származású miniszterelnököt adott. Úgyhogy azt mondhatjuk, nem beleszületünk valamibe, hanem inkább egyéb dolgok döntenek el, hogy konzervatívok vagy adott esetben munkáspártiak vagy más gondolkodók legyünk, és változhatnak a pozícióink attól függően, hogy hogyan látjuk a világot.

Vásárhely András, értem, amit mondasz, de a mainstream politizálásban nem látom tisztán a folyamatokat. Eléggé hasonlónak találom a médiapolitizálást vagy a közösségi médiában folyó közbeszédet, de olykor a médiában nem tudom megkülönböztetni a baloldali és a jobboldali hagyományos értékeket...

Stumpf Már mitől?

Vásárhelyi Nem tudom, hogy melyik a jobboldali, melyik a baloldali. Na jó, azt tudom, hogy ki a jobboldali etnicista, de a baloldaliról sokszor nem tudom, hogy milyen...

Stumpf Magyarországra nem annyira vonatkozik ez, hiszen itt a baloldal olyan ramaty állapotban van, hogy gyakorlatilag ezer ok miatt nem lehet olyan hangosan hallani az új baloldali hangot – nevezzük woke-nak. Ezt világszinten inkább lehet hallani. A baloldali hangot, se az óbaloldali, már itt nem a magyar belpolitikai értelemben óbaloldali, hanem a klasszikus baloldali hangot sem lehet hallani a magyar közbeszédben. Leginkább csak akkor lehet, ha a kormánypárt részéről kihangoztatnak egy-két véletlenül megtalált

Facebook-bejegyzést, csinálnak belőle *Mandiner*-hírt, amit aztán átvesz az *Origo* és így tovább. Ez szerintem minden típusú baloldalnak a pillanatnyilag válságos állapotát mutatja Magyarországon.

Papp Értem, hogy miért hozod ide a woke kifejezést, de szerintem valójában az, amit a közbeszéd egy része woke-nak nevez, nem politikai irányzat, és az nem egy következetesen képviselt politikai erő, hanem egy olyan trend, minthogyha azt mondanám a konzervatív liberálisokra, hogy azok meg hiszterek. De azok nem ugyanazok az emberek, mint akik bent ülnek a parlamentekben, meg politikai intézményeket működtetnek. Most anélkül, hogy elvitátnám azt, hogy ez mint divatirányzat vagy szellemi trend létezik, szerintem ez nem ilyen értelemben politikai erő, sokkal inkább beszédmód.

Stumpf Itthon nem. Ha megnézed a brit törvényhozást – Richárd említette a briteket –, az, hogy milyen törvényeket hoznak, ha csak a Rowling-ügyet végignézzük, ahogy tiltakozott egy törvény ellen, hogy ugye a börtönökben, aki azt mondja, hogy én nő vagyok, azt bemondásra a női börtönbe kell szállítani.

Papp Ez nem így megy valójában.

Strumpf De valójában így megy, utánanézttem, és az a durva, hogy tényleg ez volt a törvénytövegekben. Erre kijött, hogy hát ez nem annyira jó, és megkapta, hogy mekkora egy mocskos rasszista. Tehát ilyen törvények tényleg vannak, tényleg születnek. Nem arról van szó, hogy egy-két értelmiségi lapokba írogat,

hanem törvényhozási szinten tényleg léteznek ilyen cuccok. Az az elképesztő polarizáltság, amelyet látunk a mostani Egyesült Államokban abortusz ügyben, ott is elképesztő szélsőségek vannak az ilyen elvi alapú, identitás alapú politizálásban, hogy akkor az én testem, azt csinálom vele, amit akarok, vagy pedig nem csinálsz semmit, és megszülsz akkor is, ha bármi van. Ezek ott vannak a különböző államok törvényeiben, az elmúlt egy-két évben fogadták el őket. Nem olyan dolgok, amelyek ne érintenék az emberek életét, és csak értelmiségi reklámszövegek lennének. Ezek nagyon is létező törvények.

Papp Az ügyek meg a kérdések, azok nem intézmények és nem politikai pártok, és ez szerintem óriási különbség. A politikai pártok, grémiumok, legfelsőbb bíróságok hoznak döntéseket bizonyos ügyekről, időnként ilyen-olyan irányba elmozdulnak, és mint mondtam, mindenféle taktikai szövetségeket kötnek. Ha az 1960-as évek angol munkáspártjának azt monddod, hogy húsz éven belül ti a londoni pride-dal együtt fogtok kivonulni a legnagyobb szakszervezeti felvonuláson, akkor azok nemhogy leköpi, de néhányan fel is pofozták volna azt, aki ezt bejelenti. A politikai mozgalmak változnak. Hála a jó istennek, hogy változnak, mert különben nagyon nagy bajban lennének. Nem mindig jó irányba változnak, de óriási baj lenne, hogyha mindig monolitiként állnának. Szerintem ezzel önmagában nincsen semmi baj.

Vásárhelyi Bocs, de én úgy érzem, hogy leragadtunk az abortuszkérdésnél. Tehát szerintem az abortuszkérdésben van egy hagyó-

mányos, ha tetszik, óbaloldali és új jobboldali álláspont, és ezek a szélsőségek jelen voltak korábban is, csak a média most hihetetlenül felerősíti ezeket a hangokat. Miközben a társadalomban ezeknek közel sincs olyan súlyuk, mint amit a média közvetít. Mármost ezeknek a szerintem szélsőséges véleményeknek. Ennek a médiapolitizálásnak, illetve a közösségi médiának köszönhető, hogy ezek a nemcsak álláspontban, hanem megfogalmazásban is szélsőséges vélemények sokkal nagyobb súlyúnak tűnnek, mint amilyenek valójában.

Stumpf Szerintem ebben tévedünk. Nincsen erre sajnos semmilyen felmérésem meg kutatásom, az én fejemben legalábbis, de szerintem igenis, az ilyen világváltás, az érzelmi alapú történetek a szavazásnál, a választásnál a legfontosabbak. Régen sem volt másképp, de jól értem, miért egyszerűbb elvinni a közügyeket az ilyen érzelmi meg identitásalapú politizálás felé. Szerintem ez működik, és számít az, hogy a tömegek ma ez alapján döntenek. Szabad a bugyiban turkálni, vagy nem szabad? Akkor most az anya férfi, az apa nő? – Ilyenek bukkannak fel a kampányban, mert amikor mindenki az identitását érzi veszélyben, akkor lehet mobilizálni a tömeget. Szerintem ezek nagyon fontosak lettek, és az új jobboldal, az új baloldal szorgalmasan nyomogatja ezeket a gombokat. És tők mindegy, hogy egyébként milyen a nyugdíjrendszer. Nézzük meg a mai magyar gazdasági helyzetet. Számít? Számít, ha kétharmadom van? Nem. A MÁV helyzete számít? Lehet, hogy majd 2026-ban fog, de az is lehet, hogy nem fog továbbra sem. Tehát lé-

nyeges az identitás dolog. Azaz hogy te veszélyben vagy valaki mástól. Ezt csinálja a woke is, meg ezt csinálja az új jobboldal is. Téged valaki más veszélyeztet, de én megvédelek tőled. Ennyi.

Vásárhelyi Ha egy kicsit mélyebbre ásol, azt látod, hogy az adózás, mondjuk, az egyik legfontosabb kérdés, ami a szavazókat Trump mellé állítja. És az abortusz kapcsán is népszerűek a nézetei, pedig az egy teljesen hagyományos, konzervatív nézet. Ezért is gondolom, hogy a média szerepét mindenképpen szem előtt kell tartanunk, hogy mennyire optikai csalódás áldozatai leszünk, amikor ezeknek a véleményeknek a súlyát vizsgáljuk.

Herskovits *Az eddigiekből az derül ki, hogy a jobb- és a baloldal is válságos időket él, ez pedig érvényes a hagyományos értékekre is. András utalt rá, hogy a Fidesz nyomokban régebben tartalmazott konzervatív értékeket, de ma már ez nem igaz. Egy vegytiszta, populista, félautoriter rezsimben élünk, amit már nem tudsz oldalakhoz kötni, és valójában ez már érzelmi alapon működik, ahogy például Trump, de ez van mindenhol Európában, Hollandiában. Az AfD is ezt teszi. Ez az erősödés jellemezte Németországot vagy Ausztriát, ahol a Szabadság Párt viszi a prímet. Kérdés, hogy ezzel a jobboldali előrenyomulással szemben hogyan tud megjelenni az óbaloldali értékrendszer.*

Szentpéteri Talán érdemes tisztázni, hogy miről beszélünk. Lehet, hogy nem jól értettem, de ha jól hallottam, a Fidesz lenne az új jobboldal?

Stumpf Abszolút. Körösi Andrást fejti ki a *Válasz Online*-on,¹ hogy mi a különbség az új jobboldal, a mostani Fidesz-irányvonal meg a konzervativizmus között, s mi az, amiben nem fér össze a kettő.

Szentpéteri A kezdetektől világos volt, hogy a Fidesz nem konzervatív, és már akkor sem volt az, amikor az illető szerzők még azt hitték, hogy konzervatív. De később szép lassan talán a közönség, a társadalmunk is rájön erre. Nagyszerű! Mindenesetre az első pillanattól is problémák voltak a Fidesz úgynevezett konzervativizmusával. Talán kis túlzással kijelenthetjük, hogy nemigen volt olyan korszak, amikor tisztán konzervatívnak lehetett volna nevezni. De persze, ezek megbélyegzések, és tulajdonképpen tisztázni kéne a fogalmakat is. Én úgy értettem, hogy az óbaloldal az itthoni felfogás szerint olyasmit jelent, hogy a régebbi baloldali pártok.

Vásárhelyi Azok a pártok, amelyek elvesztették érvényességüket és elavultak.

Szentpéteri Az, hogy valami elavult, eleve a baloldali gondolkodás címkézése. Imádom azokat a dolgokat, amelyek elavultak, de már akkor sem értettem a közbeszédben, hogy itt óbaloldalnak számított, mondjuk, a DK, amely párt 2010 után alakult. És újdonságnak számított mondjuk az LMP, amely viszont 2010 előtt alakult. Mégiscsak az számított valamiképpen újnak, és a DK valamiképpen régebbinek, talán a benne lévők

miatt. Mindenesetre ezek valóban címkézések voltak, de ezt se nagyon értettem. Végiggondoltam most az egészet, amikor talán Magyar Pétert nevezik új jobboldalinak. Ugyanis a Fidesz már csak azért sem lehet se új, se régi, se jobb, se bal, mert hiszen nem demokráciában élünk. A lényeg, hogy itt jobboldalazni, baloldalazni a Fidesz esetében értelmetlen dolog, mert egy állampárt esetében az ilyesmit nem szoktuk fölvetni.

Vásárhelyi A Fideszben semmi konzervatív nincs, és semmi mérsékelt jobboldali, hanem óriási értékrendbeli káosz van. Régóta tudom, hogy a Fidesz nem jobboldali. Számomra teljesen nyilvánvalóan szélsőjobboldali párt. És azzal is egyetértek, hogy az elmúlt harminc évben bár az önmagukat baloldaliként definiált pártoknak voltak – egy-két fellángoláson kívül – jó pillanatai, de hogy próbáljanak következetesen baloldali értékeket képviselni, az már nem sikerült. Kingával értek egyet, következetes baloldali politikát nem képviseltek.

Papp Abból is látszik, hogy ez a fajta konzekvens, elvi alapú baloldali politizálás nem létezik Magyarországon, hogy magára intellektuálisan és taktikailag valamit is adó baloldali párt nem hagyhatja évtizedeken keresztül figyelmen kívül azt, hogy a fejükre szakadjon a klímakatasztrófa. Ehhez képest egyébként az európai politikában nagyon sok helyen szétszakadt a régebbi vonalas baloldaliság. A Tony Blair nyomán új baloldalinak nevezett neoliberalizmusnak és az ökopolitikának nincs érdemi találkozási pontja. Egyébként a zöldpolitizálás most szintén haldoklik. Nem-

¹ <https://www.valaszonline.hu/2022/06/14/korose-ny-i-andras-konzervativizmus-uj-jobboldal/>

csak az LMP politikai mozgalmának szavatossági ideje járt le, de most a zöldek egész Európában visszafelé szorulnak. Nem sikerült ugyanis bevenni még a progresszív gondolkodásba sem azt a világos megfontolást, hogy felfő alattunk a katlan.

Vásárhelyi Csak reflektálni szeretnék. Egy kicsit úgy érzem, hogy az identitáspolitiká felerősödésének is gazdasági okai vannak. Az egész fejlett világ folyamatosan válságban van. Ha a válságot szimbolizálni akarom, akkor azt látom a legnagyobb problémának, hogy a felnőtt generáció azzal szembesül, hogy vége annak a világnak, amikor abban bízhatnak, hogy a gyerekeik többre viszik, mint amire ők vitték. Ennek szerintem vége, és én ezt látom a válság, illetve a széles körű társadalmi elégedetlenség alapjának. A zöldpolitikát nem tartom feltétlenül baloldali privilégiumnak, szerintem a zöldpolitika ugyanúgy kötődhet a jobboldalhoz is, mint a baloldalhoz. A zöldpolitikában is nagyon sok a hagyományos és a konzervatív érték. Amikor azt mondom, Réka, hogy milyenek vagyunk, akkor tulajdonképpen a tizennégy éve hatalmon lévő magyar kormányról beszélsz. Én semmiféle közösséget nem vállalok ezzel, és nem húzom magamra azt, amit ők elkövettek akár a nemzetközi, akár az Európai Unióval kapcsolatos politikában. Viszont ugyanakkor azt is gondolom, hogy annak, ahol ma tartunk, súlyos társadalmi, strukturális okai vannak. Nevezetesen az, hogy Magyarországon nem volt polgárság, és 2010 óta elment innen közel egymillió fiatal ember, ami által az újrainduló polgárosodás teljesen megakadt, mert akik elmentek az országból, azok lehettek

volna a felnövekvő magyar polgárosodás alapjai. Ez a legnagyobb tragédiája a magyar társadalomnak. Elüldözték a polgárokat. Tulajdonképpen az egész 20. század is erről szólt.

Stumpf Szerintem az, hogy elüldözték, durva kifejezés. Nem akarta ezt senki a Fideszben sem, csak éppen nem tudták megállítani.

Vásárhelyi Jó, de üldözték azokat, akik a saját lábukon akartak állni, akiknek ötleteik voltak, akik nem akartak betagozódni az urambátyámvilágba.

Stumpf Volt erre példa sok, de ha megnézzük, hogy a lengyelektől mennyien mentek el, érdekes egyezéseket találunk. Akinek volt esze, tanult, fiatal volt, és megvolt a vállalkozókedve, meg persze nem volt túl sok vesztenivalója, miért ne próbált volna elmenni Berlinbe, Londonba, akárhová. Megpróbálta. És ha sikerült, ott maradt. Nekem is rengeteg ilyen ismerősöm van, ott maradtak. Ugyanez Lengyelországban is lezajlott. Akik most elkezdtek visszatérni. Nem nagyon látom, hogy Magyarországra tömegéve visszajönnének a magyarok, a nevetséges kormányzati ösztönzések ellenére sem.

Papp Gyere haza, fiatal!

Vásárhelyi Még Túró Rudi reklám is volt...

Papp Egészségére váljon! Tizenvahány embert hoztak haza valamilyen egészen nevetséges költséggel...

Stumpf Hatszázmilliót elköltöttek rá, ha jól emlékszem. A lényeg, hogy

ez nem szándékos elüldözés volt. A nincsen demokrácia dologhoz csak egy apró megjegyzés: ezzel mindig az a bajom, hogyha kijelentjük, hogy Magyarországon nincs demokrácia, akkor azt is állítanunk kell talán, szerintem, hogyha megkérdezzük, hogy jó, akkor viszont mi van. Akkor azt kell mondani, hogy diktatúra van?

(közbeszólás) Az van! Nevezzük önkényuralomnak.

Papp Definíciók egész sora áll rendelkezésünkre.

Stumpf Igen, ezt tudom. De azért leszögezném, hogy szerintem még nincs Magyarországon diktatúra. A „még” nem azt jelenti, hogy egyszer majd lesz. Még nincs olyan értelemben, hogy sosem lesz, és ennek egy oka van. Most még a jogállam valamelyest létezik – diktatúrákban nem létezik. Diktatúrában nincs az, hogy elmegy a bíróságra az ember, és a bírónak nem a pártközpont mondja meg, hogy mit kell dönteni, és itt azért még létezik az igazságszolgáltatás.

Vásárhelyi Bocsánat, mondjuk úgy, hogy nyomokban!

Stumpf Annál nagyobb nyomokban, mint ahogy a diktatúrában szokott létezni.

Papp Nagyon sok kifejezés ki lett már találva, most azt hiszem, éppen a versengő hibrid rezsim a vezető a politikai elméletben, de hívhatjuk *mischung*nak, vagy amit akarunk. Is-tenigazából ez egy átmeneti állapot. Rendszerek egyébként folyamatosan

mozognak ezen a skálán ilyen vagy olyan irányban. Kijelöljük valahol ezen a számegyenesen vagy a koordináta-rendszerben, hogyha elérted ezt a pontszámot, onnantól kezdve mi jogállamnak tekintünk téged. Légy szíves, ne csússzál vissza!

Szentpéteri Talán ejtsünk a demokráciáról pár szót, és aztán a zöldségről is, ha nem lankad az érdeklődés. A közbeszédben ezek a fogalmak nem tisztázottak. De az még hagyján, mert különös módon a politikatudomány sem tisztázta kellőképpen ezeket a fogalmakat. Van néhány szerző és vannak hivatkozott szerzők, bizonyosságot szerzünk általuk, de akkor sem kapunk választ minden kérdésre, úgymint hogy nem árt pontosan fogalmazni. Azt természetesen nem mondtam, hogy Magyarországon nincs demokrácia, azt mondtam, hogy Magyarország nem demokrácia, és ez politikai rendszer kérdése. A politikai rendszer érdekes dolog, lehet így is, úgy is nevezni. Az sem igaz, hogyha azt mondjuk, hogy valami nem demokrácia, akkor meg kellene mondanunk, hogy akkor mi. Nem kell megmondanunk, hogy akkor mi, elég kimondanunk, hogy mi nem az. A nemdemokrácia mint kifejezés szóösszetétel, magyarul, egybeírva, Tóth Gábor Attila könyvére utalva,² melynek kiterjedt nemzetközi irodalma van. Mindenesetre a hibrid rezsim kifejezés valami olyasmiben segít, hogy tájékozódjunk az olyan országok politikai rendszereit illetően, amelyek nem tartozhatnak bele. Azért mégsem Észak-Korea, de mégsem Dánia. Miután azonban a hibrid rezsim

² https://www.libri.hu/konyv/toth_gabor_attila.nemdemokracia.html

három évtizeddel ezelőtt divatos lett, most már egyre több országot suvasztunk bele ebbe a kategóriába. Egyre értelmetlenebb hibridekről beszélni, mert különösen a két véglet között vannak átmenetek, azért meg lehet mondani, hogy ez már azért nem az. Valahogy úgy vannak a dolgok a világban, hogy valami vagy ilyen, vagy olyan, tehát valaki vagy szűz, vagy nem szűz, vagy házas, vagy nem házas. Ugyanakkor vannak dolgok, amelyekben van egy csomó átmeneti, például hogy valaki magas vagy alacsony. Hát nem is tudom, a villamoson, akik utaznak, magasak ugyan, de alacsonyaknak számítanak egy kosárlabdacsapatban. És ha valaki szép vagy csúnya, mindig valamihez képest szép vagy csúnya. Van tehát egy csomó átmenet. Nem akarok itt fölöslegesen tudálékoskodni, de azért azt mondanám, hogyha hibrid rezsimmel lenne Magyarország, ahogy egy pillanatra föltételezzük, még akkor is ugyanez a helyzet, hogy minden hibrid rezsimmel kivétel nélkül valahonnan valahova megy, vagyis mindig mozgó célra lövünk. Számtalan olyan hibrid rezsimit ismert már a történelem, amelyik a diktatúrából ment a demokráciába, egyszer talán odaért, ha szerencsés volt, vagy amikor nem. A mi rezsimmünk a demokráciából indult el és a diktatúra felé tart. Hogy most odaért-e vagy nem, az nekem majdnem mindegy, a lényeg az, hogy nem demokrácia már. És azért érdemes ezt kimondani, mert akkor nem kell beszélgetni, hogy azt minek minek nevezzük, mert tényleg annyi alternatív elnevezés van. Ezek közül néhányat kedvelünk, néhányat egyértelműen elutasítunk, de nem érdemes beszélni most, mert az világos, hogy nem demokrácia, és ebben kü-

lönbözik az Európai Unió valamennyi tagállamától.

Stumpf Ezt akkor is tartod, hogyha két év múlva nem a Fidesz nyeri a választást? Ha az a csoda megtörténne, hogy elveszíti a választást a Fidesz, akkor is azt mondd, hogy nincs demokrácia?

Szentpéteri Először is ezekben a nemdemokráciákban a választások nem arra valók, hogy a közönség eldöntse, melyik politikai irányt válassza az ország, és afelé megy a kormányzás. A nemdemokráciában a választásokat arra találták ki, hogy a közösség felsorakozzék a hatalom mögött, és a legitimitást erősítse.

Stumpf Igen, de mi van akkor, ha ez nem történik meg?

Szentpéteri Értettem a kérdést. Ott tartok a válaszadásban, hogy éppenséggel elmagyarázom: egy ilyen rendszerben nem erre vannak kitalálva a választások. Ha mégis megtörténik ez a nem várt esemény, az csak annak tudható be, hogy a társadalom jelentős többsége olyan elemi erővel fejezi ki nemtetszését a rendszerrel szemben, hogy megdöntheti azt. És erre még módja van, mert a rendszer nem lépett időben vagy adminisztratív, diktatórikus eszközökkel, hogy megakadályozza, hogy ez megtörténjék. Márpedig a legtöbb rendszer képes ezt felfogni, és lép előre, tehát a nemdemokrácia mindig előbbre jár, mint a közösség. Ha ez mégis megtörténik egy váratlan, különös pillanatban, akkor ez a rendszer természetesen leváltódik, mert önmagában a kormányváltás és a rendszerváltás ténye már de-

mokratikus dolog. De az vitatható, hogy a váltás előtt demokrácia volt-e egyáltalán a rendszer. Én azt állítom, hogy előtte nem az volt, hiszen a rendszer arra törekedett, hogy ilyesmi ne legyen. Ez a válaszom erre. A zöldkérdésre pedig azt mondanám, hogy a zöltség valóban nem bal-jobb dolog ma már. Kezdetben sem volt az, de volt egy korszak, amikor az volt, és amikor a zöldpártok megalakultak, népszerűbbek lettek. Bejutottak a törvényhozásba, kezdetben kifejezetten azt állították, hogy felülemelkednek a bal-jobb skálán, nem foglalkoznak egyéb kérdésekkel sem, mivel kizárólag a környezet- és természetvédelemmel foglalkoztak. Csakhogy kiderült, hogy amikor bekerültek a törvényhozásokba, akkor olyan kérdésekben is dönteniük kellett, amelyek nem függték össze a környezetvédelemmel. Azt a kérdést, hogy az állami iskolákban legyen-e feszület a tábla fölött, már tényleg nem lehet összehozni a környezetvédelemmel. Az efféle kérdésekben a zöldpártok eleinte nem mondtak semmit, mert hiszen nem rájuk tartozik, mivel zöldek, de előbb-utóbb kezdtek valamit mondani, és mivel kezdtek valamit mondani, meg lehetett mondani, hogy az mi. Balos vagy jobbos. És kiderült, hogy ezek tulajdonképpen balosok. Csakhogy azóta kiderült az is, hogy nem tudunk élni zöltség nélkül, mert pusztá életünkről, fizikai létünkről van szó, ezért minden normális ember zöld lett tulajdonképpen. Zöldnek lenni ma tulajdonképpen középen állást jelent. A brit konzervatív párt egyik jelképe ma már egy fa. Tehát mindenki zöld, aki normális, és senki sem zöld, aki nem normális, tehát azt lehet mondani, hogy a középirány a zöltség.

Mert aki nem zöld, az nem ezen a Földön él.

Papp Szerintem az önmagában tragédia, hogy a zöldpolitika levált a mainstream politikáról, vagy tulajdonképpen javarészt kívül maradt a mainstream politika testén. Most már kell, muszáj reagálni, mert most már az árvíz, a hőség, az aszály itt van a nyakunkon. A meglévő baloldali politika nem integrálta ezt a gondolatot. Miközben valójában a baloldalnak kutya kötelessége lett volna az ökológiai fenyegetésre, a klímaváltozásra és a klímaváltozáson kívüli természetpusztításra reagálni. Tulajdonképpen tragikusnak tartom, hogy külön zöldpártokra volt szükség ezek artikulálására.

Stumpf Valójában azért csökken a támogatottságuk, mert már nincs erre szükség. Évekkel ezelőtt úgy tűnt, nagyon „be fog ütni” ez a zöltség, aztán nem ütött be...

Papp Pedig akkor már épültek az akkumulátorgyáruk...

Stumpf Jött a Covid, és eltörölte a zöldmozgalmakat. Előtte Greta Thunberg csinálta a zajos sajtótájékoztatókat, mindenki rá figyelt, Orbán Viktor valamelyik tanácsadója azt mondta, ez lesz a jövő. Nem tudom, emlékeznek-e rá, Orbán kiállt, és azt mondta, hogy a jövő Magyarországa a zöld Magyarország, a zöldfordulat a következő irány. Úgy, hogy két évvel korábban még minden publicisztikában az állt, hogy az ellenzéknel megy a klímahiszi. Ha viszont mindenki zöld, akkor nincs szükség zöldekre, miközben valójában mindenki a zöldre festést fogja

képviselni. A baloldalnak jó esélye lett volna, hogy azt a fajta kiüresedést bepótolja. De legalább azt elérje, hogy ne haljunk meg a jövőben, és hogy ne haljon meg az átlagember azért, mert a rohadt gazdagok baromi sokat keresnek. Ez eléggé jó marxista megközelítésű cucc is lehetett volna, és valóban elmulasztotta a baloldal, hogy erre rácsapjon.

Herskovits Átadjuk a szót a közönségnek.

Faragó Judit A gondolatok zömével egyetértek, csak szeretném figyelmeztetni az ifjabb beszélő személyeket, hogy azelőtt is volt világ, ország, nyomor, kivándorlás, szörnyőség, hogy önök megszülettek volna, vagy ti megszülettetek volna. Lengyelországban például iszonyatos nyomor volt, amikor Magyarországra jöttek kajáért meg csencselni meg ócska holmikat árulni, hogy valamiből megéljenek. Tehát ezek a példák időről időre hullámoznak. Én ugyan apró gyerekként, de megéltem, amikor az én környezetem fele elment Magyarországról, most megint sokan elmennek, ezek nem új dolgok, sajnos ismétlődnek. Nem örömteliek és nehezen visszafordíthatók, de a történet mifelénk szörnyűségesen ismétli magát.

Papp Én ezzel egyetértek, de hozzá kellett volna tenni, hogy háború nélkül nagyon ritkán történik ilyen, legyünk őszinték.

Faragó Meg mindig arra hivatkozunk, hogy na de hát ugyanez van Lengyelországban, én meg azt gondolom idealistaként, hogy én azért választanék, ha választhatnék egy

kormányt, hogy tegyen ez ellen. A kormánynak az lenne a dolga, és az lett volna az elmúlt harmincöt évben is, amióta úgymond demokratikus választott kormányunk van, hogy megakadályozza ezt a nyilvánvaló folyamatot. Ha belenyugszunk abba, hogy ez van Lengyelországban és Romániában, akkor egyben belenyugszunk abba is, hogy a mi életünkben ez a társadalom soha nem fog kikecmeregni. Sőt nemcsak a mi életünkben, hanem a gyerekeink meg az unokáink életében sem abból a válságból, amiben most benne vagyunk. A kormány feladata lett volna az is, hogy ne hagyja leszakadni Magyarországot keleti régióit olyan mértékben, amennyire leszakadtak. Erre való egy kormány. Úgy látom, hogy Csehországban sikeresebben oldották meg ezt a problémát.

Papp Jó, a cseh rendszerváltás teljesen máshogy nézett ki, mint a miénk, és tulajdonképpen az a gazdasági katasztrófa, ami nálunk vagy Szlovákiában, Romániában végbe ment, a cseheknél nem történt meg. Egyszerűen nem a chicagói iskolát követték, és okosan tették, más helyzetből indultak.

Stumpf Korruptak is rendesen...

Lánczos Vera A definíciós kérdéshez szeretnék hozzászólni. Szerintem ez önkényuralom. Meggyőzően állíthatjuk ezt egy olyan országban, ahol gyakorlatilag minden olyan döntés, amit Orbán Viktor gondol, azt eldöntheti. Akármilyen kérdésről van szó, a legapróbbtól vagy a legnagyobbtól, azt ő eldöntheti. Ahol kilenc éve rendeleti kormányzás van, ahol Budapest egyik kerületének úti

hatósági jogait ki lehet szervezni Debrecenbe, ahol három közteret ki lehet venni egy kerületi fennhatóság alól, azt minek nevezzük? Örkenynovellába kívánczó abszurd helyzetek. Ahol ezt meg lehet csinálni, az önkényuralom. Az, hogy még nem visznek el fekete autóval valakiket, az jó, nem ez a diktatúra. Ez is bekövetkezhet egyszer, ha szükség lesz rá. De az, hogy a választás előtt fél évvel meg lehet változtatni a választási szabályokat a fővárosban, sima önkényuralom. Csak ennyit akartam mondani.

P. Szűcs Én csak lépést tévesztettem. Vissza a feladónak. Kanyarodjunk vissza, és a kérdésem is ezzel kapcsolatos. Az én hibám, hogy az óbaloldalt bedobtam, és itt a baloldallal kapcsolatban elhangzott részben gazdasági, részben szociális és részben antropológiai közelítés. Csak az a probléma, hogy az óbaloldalt történetesen nem a jobboldali erők fogalmazták meg a mai magyar közéletben. Nem került szóba, hogy szemantikailag mire értették. A bélyegre is kíváncsi lennék, hogyan látjátok ti, mire használták ezt az „óbaloldalt”? Az én sejtésem szerint ez az óbaloldal történelmi keretben képzelet el az ó-ságot, és mihez képest ő? Ez érdekelne. Kiket és miért neveznek ó-nak?

Vásárhelyi Nem is tudom, ki találta ki.

P. Szűcs Én először Donáth Annától hallottam, de egyáltalán nem biztos, hogy ez az ő leleménye volt, de akkor az megütötte a fületem.

Stumpf Schifferék kezdtek óbaloldalazni. Az LMP szövege volt 2008–

2009-ben. Ma egyébként Magyar Péter ugyanazt megcsinálja, amit az LMP, csak nagyban és jobban láthatóan. Egyelőre úgy néz ki, hogy valamivel sikeresebben is. Mindenki, aki az MSZP-hez, a DK-hoz kötődik, a leszerepelt óbaloldal része, ennyit jelent, semmi mást. Csak azt, akiből már nem kérünk.

Vásárhelyi Esetleg akiket le akarunk győzni, nem? Donáth Anna is nyilvánvalóan baloldali politikus, de neki a baloldal belső harcához szüksége van erre a címkézésre.

Stumpf Volt.

Vásárhelyi Volt, igen. Jól lehetett kampányolni az óbaloldal-szövegekkel. Ez egy politikai harcban használt fogalom, nincs társadalmi, szociológiai vagy bármilyen tartalma.

Papp Van egy nagyon furcsa világ, ahol az ellenzék új nagy reménysége úgy határolódik el a baloldaltól és a jobboldaltól, hogy aki a Fidesz némenklatúrájának idén még része volt, az jöhet, de aki tizenvalahány éve valaha dolgozott Bajnai alatt egy minisztériumban, az már nem jöhet...

Vásárhelyi Bocsnát, aki harmincöt évvel ezelőtt MSZMP-tag volt, az sem jöhet.

Papp Még jobb. Itt azért az ideológiai következetességnek is vannak nyomai. Ez tulajdonképpen következetes annyiban, hogy szerintem a magunkfajták, mondjuk, hogy az engem körülvevő, magukat ellenzékinek gondoló emberek, már megint nagyon bele akarnak szeretni valakibe, aki tulajdonképpen pont azt ígéri,

amit hoz. Tehát nem azt ígéri, amit mi keresünk. Vissza-visszatérünk a taktikai szövetségekre. Taktikai szövetségeket kötni nem jár szükségszerűen azzal, hogy abba az emberbe szerelmesnek kötelező lenni onnantól kezdve, és tűzön-vízen át minden hülyeségével fel kell sorakozni mögé, hanem ennél szerintem sokkal hidegebb fejjel kell döntéseket hozni, és én azt gondolom, hogy erre valójában a magyar szavazó, magyar választó igenis képes. Hogyha azt szuggesszünk neki, hogy nem képes, akkor máshogy fog viselkedni. Szerintem ilyen szempontból az értelmiségnek és különösen a médiamunkásoknak óriási felelősségük van.

Stumpf Lendvai Ildikóval volt alkalmam tegnap beszélgetni, megjegyezte, hogy azt már ő sem mondta, hogy a baloldal önmagában elérne valamit, de azt mondta, hogy gyakorlatilag szervezetten épüljön be Magyar Péter mögé a baloldal. Azért, hogy tudja képviselni az érdekeit? Hogy Magyar Péter ne tudja nem képviselni a létező táborának egy fontos szeletében az értékeit. Gyakorlatilag ez volt, amit kijelölt tegnap az MSZP volt elnöke a baloldal elé.

Vásárhelyi Magyarországon az intézményes baloldal és a baloldali vélemény folyamatos önfelszámolásban van. Az, hogy Magyar Péternek a legfontosabb rekrutációs bázisa végül a baloldal, totális önfeladása a baloldalnak, mert egyébként amit Magyar Péter képvisel, annak az égvilágon semmi köze nincs a baloldalhoz. Ő sem állítja saját magáról.

Stumpf Azért van benne kórház, oktatás.

Vásárhelyi Miért? Ez a jobboldalnak nem fontos?

Stumpf Oké, de a baloldalnak is nagyon fontos társadalmi...

Vásárhelyi Azért szavaznak Magyar Péterre, mert úgy gondolják, hogy a többség Magyar Péterre fog szavazni, és így győzhető le a Fidesz. Ugyanez volt Márki-Zay Péter esetében is. Ennek semmi köze nincs az értékválasztáshoz.

Papp A magyar ellenzéki szavazó sokkal fegyelmezettebb.

Stumpf A fideszes szavazó is az.

Papp Fideszes szavazója válogatja, a törzsközönség valóban az. Az előző választáson összehoztak pártfüggetlen civilek egy előválasztást, de csak addig működött, amíg futott a szekér. Valahogy kikényszerítették, hogy legyenek alkuk, és ezekre a sok helyen teljesen vállalhatatlan alkukra odajárult az ellenzéki szavazóközönség, megtanulta, felfogta, lenyelte a keserű pirulát, és leszavazott arra, akit egy ilyen teljesen igazságtalan választási rendszerben neki taktikai alapon meg kellett szavazni.

Stumpf Ez nem igaz, nem történt meg, ez a baloldali ellenzékkel történt meg, a jobbkiosok nem szavaztak oda, hanem átszavaztak a Fideszre meg a Mi Hazánkra. Pont, hogy nem sikerült megcsinálni a taktikai szavazást.

Papp Az, hogy Magyar Péter mit mond magáról meg a pártjáról, amiből senki másnak nem szabad éremdemben látszani, de főleg nem olyan

magasan, mint az ő tornya, az még nagyon sokat fog változni, mert Magyar Péter egyvalamit képvisel. Nagyon sokan képviseltek hasonlót, Navalnij, Pellegrini és még százan mások, tulajdonképpen bizonyos mértékig Zelenszkij, az a komplex, tartalom nélküli mély indulat, és ezek az emberek, amikor... nemcsak az emberek, a mozgalmak, azért nem mindenki ilyen one man show. Ezek, amikor pozícióba kerülnek, akkor rohamtempóban fel kell töltsék valamiféle tartalommal ezt az indulatot, de alapvetően az indulat mozgatja őket. Amitől én nagyon félek, mert szeretek ilyen Cassandra módra káromni, és aztán szeretek csalódnai, és azt szeretem, amikor kiderül, hogy nem volt igazam, és jobb lett, mint amire számítottam. Kelet-Magyarországon nőtem föl, ott mi nem reménykedünk, csak örülünk a meglepetéseknek. Nekem az a nagy félelmem, hogyha csak azért lesz megszavazva Magyar Péter valamiféle kócpóc konglomerátuma, hogy megszabaduljunk Orbántól, az pozícióba hozhatja a Fideszt. Ne legyen igazam, ne így legyen...

Stumpf Ha Richárdnak van igaza, akkor idáig el se jutunk, mert megváltoztatják a törvényeket.

Papp Richárdnak szerintem igaza van, és azt ő is nyilván beleszámítja, hogy bizonyos határértékek akkor is egyszerűen vannak, ha azok miatt a szövetségi rendszerek nélkül Magyarország elpusztul. Nem tudunk kilépni az Európai Unióból, mert Magyarország gazdasága nem létezik önmagában.

Hann Endre Van ez a visszatérő hiányérzet vagy már-már kritika,

hogy Magyar Péter egyszemélyes one man show, és nem látunk mögötte senkit, hol vannak a szakértők, hol vannak a különböző tanácsok. Ma történt, Bolgár fölhívta Raskót azzal, hogy mivel együtt látták Magyar Péterrel, egészen durva útszéli módon támadta a lakásajtó. Azt feszegette, hogy számított-e rá. És Raskó egész másról kezdett beszélni! Engem meglepett, mert tartalmasan beszélt arról, hogy pont ezért nem áll elő Magyar Péter, nem vesz maga mellé, nem állít ki szinte senkit, mert azokat azonnal kicsinálja a lakájmédia, viszont nagyon intenzív építkezés van Raskó szerint, aki maga is benne van ebben a HR-es dologban. Rengeteg fiatalot lát, folyamatosan keresik a jelentkezőket. Alaposan megvizsgálják vagy vizsgáztatják őket, minden szempontból, ezt állította. Jövő tavaszra, nyárra vagy őszre ki tudnak állni a nyilvánosság elé. Ezt mondta Raskó, aki úgy tűnik, hogy Magyar elkötelezett támogatója.

Stumpf Hát az biztos, hogy ő már a Momentum mögött is ugyanezt próbálta eljátszani. Aztán pedig Márki-Zay Péter mögött is.

Vásárhelyi Tüzetesen figyelem Magyar Pétert, és azt látom, hogy a rendszerrel kapcsolatban neki semmi kifogása nincs. Soha nem hallottam, hogy jogállamról, alkotmányosságról, választási rendszerről beszélt volna.

Stumpf De, de, rengeteget beszélt róla!

Vásárhelyi Nemrég valami 16 pontot hozott nyilvánosságra, hogy milyen lesz az a kormányzás, amit

majd ők megvalósítanak, a rendszerrel kapcsolatban egyetlenegy állítás sem hangzott el. Úgy gondolom, hogy neki nem a rendszerrel van problémája, hanem a Fidesszel. Tulajdonképpen egy hasonló rendszerben képviseli el a jövőt.

Vásárhelyi Júlia Csak röviden. Külpolitikával foglalkozom, és azt szeretném mondani, hogy ez a Magyar Péter-féle se nem jobb, se nem bal több évtizedes találmány. Eredetileg az Öt Csillag kezdte Olaszországban, azt is, hogy a politika vállalkozás, Berlusconi találta ki. Jól megerősödtek a szélsőséges pártok. És az utolsó, nagyon közeli példa pedig Macron Franciaországa, aki szintén azzal lépett porondra, hogy se nem jobb, se nem bal. Sikerült totálisan szétvernie a balközép és a jobbközép pártokat, a szocialista és a republikánus pártot, és hihetetlen módon megerősödtek a szélsőségek, és most a Mélanchon-félék és Marin Le Pen vannak nyeregben, ők szerzik a legtöbb szavazatot. Ezt Magyar Péter jól megfigyelte és nagyon ügyesen látja. Azt kell mondani, se nem jobb, se nem bal, mi a korrupció ellen harcolunk, ez a legfontosabb, mindenütt van korrupció, Olaszországban különösen erős volt, meg a maffia, meg a nem tudom én micso-da. Ez a recept.

Bauer Tamás Akik a kifejezést használják, óbaloldalon azokat értik, akik végső soron az állampártból származnak, ez az MSZP-re meg a DK-ra egyaránt igaz, és ezeknek a politikusoknak a zsigereikben benne van az, ami annak idején az MSZMP-ben belénk ivódott. Az új baloldal annak idején

bizonyos értelemben a modern szélsőbaloldaliságot jelentette, mondjuk, negyven-ötven évvel ezelőtt, de akik ma óbaloldalról beszélnek, magukat nem nevezik új baloldalnak. Na most új jobboldalról nem beszél senki. Pedig az új jobboldal rendkívül elterjedt kifejezés, valójában a szélsőjobboldaliságnak és a fasisztoidságnak az apológiája. Ez engem nagyon zavart. Például Tölgyessy Péter rendszeresen használja az új jobboldal kifejezést, hogy elfogadhatónak tüntesse fel azokat a politikákat, amelyek valamilyen mértékben fasisztoidok, élén ugye Trumppal egyfelől, és idetartozik Orbán Viktor és az egész Fidesz is. Az új jobboldal tehát apológia, valójában a szélsőjobboldal fedőneve. Na most én azt gondolom, hogy mind a jobboldalon, mind a baloldalon ma annak a különbségnek van értelme, hogy ki az, aki a modern, kapitalizmusalapú demokrácián belül kíván jobboldali vagy baloldali lenni, és elfogadja azt a II. világháború utáni demokratikus konszenzust, amiben Nyugat-Európa és mostanáig Észak-Amerika élt és él. És ezzel szemben vannak a szélsőjobboldaliak, jobboldali populisták, fasisztoidok, akik nem fogadják ezt el, és a másik oldalon vannak olyan szélsőbaloldali tendenciák is, mint mondjuk az egykori balpárt Németországban, akik hadat üzennek annak az euroatlanti gazdasági és politikai konszenzusnak, amelynek a nyugati világ minden jót köszönhet a II. világháború óta. Ezek az alapvető különbségek ebben a rendszerben. Egyetértek azzal, hogy Magyarország ma nem demokrácia, hanem önkényuralmi berendezkedés, és ezt is nagyon fontos leszögezni. Igaz,

hogy sokféle vannak hasonló gondolkodási irányzatok, mint amilyen az Orbánéké, de sehol sincsenek olyan rendszerek, mint a magyarországi rendszer. Sem Babiš nem törekedhetett ilyenre Csehországban, sem Fico Szlovákiában. Mečiar talán próbálkozott volna, de olyan harmatgyenge volt, hogy ez föl sem merült, és Kaczyński is nagyon messze volt ettől Lengyelországban, noha Kaczyńskiék is ábrándoztak valami hasonlóról. De sok okból nem tudtak totális uralmi rendszert kiépíteni, messze voltak tőle. Orbánnak sikerült.

Stumpf De ennek a 2010-es kétharmad az oka. Ha nincs alkotmányozó többsége...

Bauer Mindegy, hogy mi az ok.

Stumpf Nem egészen. Feles többséggel a бүdös életben nem tudta volna megcsinálni.

Bauer Orbán '89 óta ezen dolgozott az egész csapattal. Már az első Orbán-kormány idején, amit felesben meg lehetett csinálni, azt is megcsinálta. A törekvése már akkor ez volt. Ezzel szemben az úgynevezett balliberális oldalon soha ehhez mérhető vagy erre emlékeztető döntés nem volt. Ezt az MSZP is bebizonyította, mert hatalmon volt, és nem csinálta. És ezt azért tartom nagyon fontos különbségnek, mert az Orbán–Gyurcsány-paktum, az Orbán–Gyurcsány-korszak, ezek a mai magyar politika legnagyobb hazugságai, és ilyen hazugságokra építeni a demokrácia helyreállítását szerintem nem lehet. Amikor Magyar Péterről van szó, és az ő, nem mon-

dom, hogy pártjáról, mert szerintem ott ma sincs párt, mert az csak egy egyszemélyes vállalkozás ma is. De ahol úgy keresik a résztvevőket, ahogy Raskó, helyesen, a maga szempontjából érthetően keresi, az nem pártszervezés, hanem valami más. Olyan értelemben párt, mint az amerikai két nagy párt, de olyan értelemben biztos nem párt, amilyen értelemben az európai pártok pártok. Mert ahol az a vezérelv, hogy se nem jobb, se nem bal, csak magyar, ami ugye Csurka Istvántól származik, az nem politikai párt, az egy politikai vállalkozása valakinek. És mindegy, hogy mit gondol az ember a világról, csak ne legyen köze a korábbiakhoz. Egyébként az a gondolat is, hogy nem rendszerváltás kell, hanem le kell cserélni harmincezer embert, szintén Csurkától származik. Február óta figyeljük sokan, hogy miket mond Magyar Péter, és ebből mi következik. Ma már ezen messze túlléphetünk, mert valakinek a szándékait meg a politikai természetét abból ismerhetjük meg, ahogy tanultam Tamás Gazsától, hogy hogyan szavaz, vagyis mit csinál a kezében lévő mandátummal, a kezében lévő hatalommal. Magyar Péternek már van hatalma. Van hatalma a Fővárosi Közgyűlésben és van hatalma az Európai Parlamentben. Most az Európai Parlamentben következetesen nem támogat semmi olyasmit, amit az euroatlanti konszenzus alapján álló politikai erők Ukrajna ügyében támogatnak. Ez egy következetes dolog, és az orosz–ukrán háborúhoz való viszony, az ma nem külpolitikai kérdés, hanem a legfontosabb belpolitikai kérdés is. Tehát arról ismerjük meg egy politikai erő természetét, hogy ebben hogyan foglal állást.

Magyar Péter ebben következetesen, nagyjából úgy foglal állást, mint a Fidesz, mert megtanultam parlamenti képviselőként, hogy a tartózkodás, az egy gyenge nem, és Magyar Péter ezt gyakorolja. A másik dolog a Fővárosi Közgyűlés. Ott nyilvánvaló, hogy de facto létezik annak ellenére, hogy azt állította, nem jött létre sem Fidesz–Tisza-, se DK–Tisza-együttműködés. Ez nem igaz, ez is egy hazugság. Alapkérdésben létrejött a Tisza–Vitézy–Fidesz-paktum Karácsonnyal szemben. Magyar Péterről csak úgy lehet gondolkodni, mint aki a Fidesszel és a Podmaniczky mozgalommal van a fővárosban gyakorlati koalícióban. Na most az egész azzal függ össze, amit az előbb mondtam. Ahogy a nemzetközi politikában nem tesz különbséget az euroatlanti konszenzus alapján álló erők és a keleti diktatúrák között, amikor az ukrán háborúval kapcsolatban tartózkodik, ugyanúgy a belpolitikában nem tesz különbséget az önkényuralmi törekvés és a demokráciához való hűség között. Mert kétségtelen tény, hogy a 2010 előtti világ demokrácia volt, és a 2010 előtti kormányok demokratikus kormányok voltak, az Orbán-kormány pedig nem az. És aki Orbán–Gyurcsány-paktumról meg Orbán–Gyurcsány-korszakról beszél, meg a megelőző húsz évről, a tizennégyet összevonva hattal, és így jön neki ki a húsz év, az a politika alapkérdésében állít hamisat és törekszik hamis állítással. Mi, akik a Fidesszel szemben állunk lelkileg, azok számára alapkérdés most az, hogy marad-e a magyar politikában olyan erő a Fidesszel és Magyar Péterrel szemben, amelyik ezeket az euroatlanti normákat egyáltalán még komolyan veszi. Mert ha nem

tud a 2026-os választáson elindulni és valamennyi helyet szerezni egy olyan politikai erő, amelyik ezeket az elveket tiszteletben tartja, akkor nincs esély a demokráciára. Én ezt csak a Demokratikus Koalíció és a Momentum körül tudom elképzelni. Ha ebből nem lesz semmi a 2026-os parlamentben, akkor legfeljebb parlamenten kívül leszünk, de ezt így érdemes felfogni, és nem úgy, hogy Magyar Pétert támogatjuk és Magyar Péterre szavazunk. Most ehhez képest, tehát a nyugati világ, az euroatlanti világ értékrendje, illetve az önkényuralmi rendszerek, az Orbán Viktortól Trumpig és Hszi Csinpingig meg az iráni rendszerig terjedő önkényuralmi szent szövetség és a nyugati világ közötti különbséghez képest természetesen a jobboldaliság és a baloldaliság különbség nyilván másodlagos, ami nem azt jelenti, hogy értelmetlen baloldalban meg jobboldalban gondolkodni. De ez alapkérdés nemzetközileg is meg a magyar belpolitikában is.

P. Szűcs Szeretném megköszönni a jelenlétet. Vitányi Ivánra emlékeztem, miközben hallgattalak benneteket, mert ő a történelemben élt, és leszűrt egy rezümét, amelyet elég sokszor ismételt. Az, hogy mi a baloldal, azt nem tudom, de hogy mi a jobboldal, azt pontosan tudom. Na most olyan helyzetbe kerültünk, ha úgy tetszik, olyan posztmodern helyzetbe, amiben lassan már a jobboldalt sem tudjuk meghatározni. Ide jutottunk. Amúgy pedig eljutottunk az óceántól az érig, tehát a baloldal definíciójától Magyar Péterig. Körülbelül így is képeltük, úgysem tudtuk volna megúszeni. Mindenkinek köszönöm.